

SLOVENSKA ZEMLJA V PESMI IN BESEDI: *SIJAJ, SONCE!*

MAG. SIMONA MOLIČNIK

Slovenska zemlja v pesmi in besedi: sijaj, sonce!
Založba kaset in plošč RTV Slovenija.

Ob koncu leta 2010 se je rodil projekt v okviru tradicionalne radijske oddaje na Prvem programu Radia Slovenija, *Slovenska zemlja v pesmi in besedi*. Življenjska izkušnja me je namreč naučila, da je rojstvo otroka zelo pomemben mejnik v človekovem življenju in zato tudi krepak dejavnik nastajanja ter oblikovanja šeg, navad in mnogovrstnih besedil, ki se prenašajo od ust do ust. Ker pa gre (kljub njegovi pomembnosti) hkrati tudi za zelo intimen dogodek (večinoma omejen na družino), je z rojstvom povezano ljudsko izročilo manj dostopno (zbiralci včasih nanj tudi nehote pozabijo), zato je tovrstnega gradiva manj tudi v zvočnih arhivih in notnih zbirkah.

Zato smo se s kolegi in sodelavci napotili k celovitemu, tematsko naravnemu iskanju, zbiranju, snemanju in predstavljanju tistega dela ljudske ustvarjalnosti, ki ga spodbudi rojstvo; ustvarjalnosti, simbolno obsijane s soncem sreče, katere izraz so otroška razigranost, materinska nežnost, obredno dogajanje in verovanje, pa tudi tesnobna stiska, ki po soncu (sreči) hrepeni. Načrtno delo se je začelo z javnim razpisom. Naša spodbuda je naletela na številen, vsebinsko in glasbeno raznovrsten odziv. Vsa prijavljena dela pa je v neposrednem stiku z izvajalci nato pretresala strokovna komisija, ki so jo sestavljali etnolog dr. Bojan Knific, etnomuzikologinja dr. Urša Šivic in slavist Renato Horvat. Komisija je po tehtnem premisleku izbrala enajst posameznikov in skupin, štiri pa je v skladu z razpisnimi pogoji k sodelovanju povabilo uredništvo. Na izbiro so vplivali skladnost prijavljenih del z razpisno tematiko (*Sijaj, sonce!*), programske potrebe, izkušnje ter poznavanje ljudske tvornosti in dogajanja na *slovenski zemlji*. Poudariti velja, da tega izbora ne gre enačiti s spodbujanjem izvajanja ljudske glasbe, spodbujanjem, ki ga zaznamujejo druge sorodne akcije, pač pa naj bi šlo za strnjen prikaz tistega izročila, ki se v pesmi in besedi ob misli na rojstvo utrne dandanes. To torej pomeni, da nismo vztrajali zgolj pri petju »po

starem«, ampak je bil imperativ izbire prikaz žanrsko kolikor je mogoče različne tvornosti, ki pa je seveda morala ustrezati tudi merilom glasbeno-estetske uglašenosti.

Izbrani kandidati so dalje prejeli snemalne termine v studiu 14. Sledila je zahtevna mojstrska obdelava posnetkov, izdelava spremnega gradiva in premišljeno oblikovanje zgoščenke s knjižico.

Plod projekta je torej zgoščenka, ki predstavlja tematsko bero redkih, pozabljenih in vnovič odkritih (tudi avtorsko preoblikovanih) ljudskih pesmi, uspavank, nagajivk, izštevanj, ritmiziranih besedil in obrednih obrazcev, katerih nastanek je spodbudilo rojstvo (ali pa zgolj misel na ta dogodek). Zgoščenka prinaša torej zgodbo o rojstvu, zgodbo, ki pravi *Sijaj, sonce!* Njena celota je kot čipka, klekljana iz niti, ki so jih v studio 14 prinesli pevci iz vse Slovenije. Vsaka je drugačna, svojstveno iskreča se in v različnih barvah lesketajoča se – vse pa trdno povezuje začetni voz: zvočni zapis tistega izročila, ki se porodi ob misli na rojstvo, izročila, prelitega v uspavanko, izštevanko, otroško pesem, igro, šego, vražo, obred, pripoved, pripovedno pesem ali tudi v zgodbo o rojstvu božjega sina.

Celotna vsebina zgoščenke je bila nato z vsemi nastopajočimi predstavljena na javni radijski oddaji, ki je tekla v živo iz studia 14 12. decembra 2011. Zgoščenka *Sijaj, sonce!* je zdaj na voljo: od včeraj in danes, za jutri in pojutrišnjem.

Vsebina: Nina, nana, nena (Marinka Fabijan); Govorna predstavitev izročila Julijane Gartner (Julijana Gartner); Pa pet zamorčkov šlo je (Julijana Gartner); Tinka-Tonka (Julijana Gartner); Dirja, dirja kon'a (Julijana Gartner); Bingale-bongale v cerkev zvoni (Julijana Gartner); Cinca-marinca (Julijana Gartner); Gašper

s konjem v zlati hali (Julijana Gartner); Pejmo spat (Julijana Gartner); Pripoved o porodu 1. (Julijana Gartner); Pripoved o porodu 2. (Julijana Gartner); Gunca, gunca (Neža Strmčnik); Oltar, dve svečki (Minka Kladnik); Petr, patr, Abraham (Minka Kladnik); Ninčka-nančka, kaj dela? (Neža Strmčnik); Bica-baca (Minka Kladnik); Jaz sem mala roža (Ana Strmčnik); Enkrat je bil na grof (Neža Strmčnik); Hribček, dolinca (Ana Strmčnik); Prvi je r[e!]ku: Pim[a!]! (Ana Strmčnik); A je uhelj doma? (Ana in Neža Strmčnik); Kol'k je v bradi žlic? (Ana in Neža Strmčnik); Oče so rekli - sklede umivat (Ana Strmčnik in Minka Kladnik); Mama kuha k[a!]fejčka (Minka Kladnik); Šimen inu Agata (Minka Kladnik); Šimen pa Agata (Neža Strmčnik); Ana, kje maš cajn[a!]? (Ana in Neža Strmčnik); Eng[e!]l-beng[e!]l, cuckov sin (Ana Strmčnik); Detetu (Melita Turnšek); Pripoved o ženitovanjski šegi in viža Kurja taca (Branko Fuchs in člani Folklorne skupine Košuta); Pripoved o šegi botrinje, vraže in uspravanka (Branko Fuchs in člani Folklorne skupine Košuta); Spominčica (Milena in Janez Blažič); Obisk staršev pri hčeri po njenem porodu (Janez Pezdirc in Jožica Klemenčič); Jaz sem

muzikant (Otroci 3. a-razreda Osnovne šole Majde Vrhovnik); Ujsa-drajsa (Folklorna skupina Osnovne šole Dobropolje); Uj-sasa-drajsasa ; Debeli in suhi ; Sraka ima dolg rep (Folklorna skupina Osnovne šole Dobropolje); Ena sekir'ca rada sejka ; Ta iz drevesa češplje stresa ; Na klinčki visi kiki'ca ; Si bl'a na vrtil? ; Tika-tika-touka ; Sem šu v gozd ; Ena-dva, ropota ; Ena lučka mi gori ; Lačna nejsi, žejna ne (Folklorna skupina Osnovne šole Dobropolje); Spomin na rojstvo otroka v tridesetih letih dvajsetega stoletja (Lojzka Merc); Lansko leto sem se oženil (Trstenske); Včeraj ob deveti uri (Ragle); Stoji, stoji en hrib strman (Ragle); Ajči, tutajči - čiba nese jajči (Ragle); Aja, tuta, nina - ata gre po vina (Ragle); Lej ga, lej ga, jagenjčka (Ragle); Vraže (Ragle); So ptički se ženili (Aleš Hadalin, skupina Petzapot); Ata, kje so mam'ca zlata (družina Miklavž); Spomini na rojstvo (Fantje z vasi); Božična (Fantje z vasi); Koledovanje v Neblem v Goriških Brdih v prvi polovici 20. stoletja (Jasna Majda Peršolja); Le čuj, le čuj, ljub' sosed moj (Maja Petelin, Mateja Petelin, Herta Sorta); Veselujte, veselujte (Maja Petelin, Mateja Petelin, Herta Sorta).

